PATAKI PEDAGÓGUSKÉPZÉSI MODELL A TOKAJ-HEGYALJA EGYETEMEN

DR. TOMA KORNÉLIA PHD[1] - DR. DRABANCZ MIHÁLY RÓBERT PHD[2]
intézetigazgató egyetemi docens, egyetemi docens
Tokaj-Hegyalja Egyetem Comenius Intézet
https://doi.org/10.33031/ZRFS.2026.4.19

„Ante alias vero hoc Rakoczianum Athenaeum,
ut ceteris in exemplar sit, […] vera humanitatis […] officina…"
(Comenius, 1652b)[1]

Sárospatakon évszázados hagyományai vannak a tanítóképzésnek. Kezdetben a pedagógiai felkészítés más tanulmányokhoz – elsősorban a lelkészképzéshez – kapcsolódott a Sárospataki Református Kollégiumban. Önálló, szervezett intézeti formát 1857. november 17-én kapott. Ezzel megkezdődött a kifejezetten a tanítói hivatásra felkészítő szakképzés, ekkor még középfokon. Felsőfokúvá 1959. szeptember 1-jén vált. A tanítóképzés immár 170 éve folyamatosan működik Sárospatakon, jelenleg a Tokaj-Hegyalja Egyetemen.
Kulcsszavak: Comeniusi örökség; önálló, szervezett tanítóképzés; pedagógusképzés; bázisóvoda-hálózat; MTA MAB Társadalmi Esélykiegyenlítés és Pedagógiai Innováció Munkabizottság
JEL: 123

A fiatal Tokaj-Hegyalja Egyetem (alapítva: 2021) jogelődjei intézménytörténetét az önálló tanítóképző intézet létrejöttéig vezeti vissza, tehát lényegében az 1857-ben megalakult tanítóképző mai jogutódja. Logójában is ez a két évszám szerepel: 1857 és 2021. Az alábbiakban az egyetemalapítástól eltelt 5 éves periódust tekintettük át a pedagógusképzés szempontjából, hogyan alakult ki mára a pataki pedagógusképzés modellje.

[1] toma.kornelia@unithe.hu; ORCID ID: https://orcid.org/0009-0009-1181-0547; MTMT: https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=authors10024745
[2] drabancz.mihaly@unithe.hu; ORCID ID: https://orcid.org/0009-0009-7029-022X; MTMT: https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10012816&view=simpleList

1. PEDAGÓGUSKÉPZÉSI HAGYOMÁNYOK - COMENIUSI ÖRÖKSÉG

Sárospatakon a pedagógusképzés karakteres, komplex és folyamatosan bővülő portfólióval rendelkezik, melynek működtetéséért a Comenius Intézet a felelős. A képzés karakterét egyrészt a comeniusi hagyományok őrzése adja, amely Comenius Amos János sárospataki tartózkodására (1650-1654) és munkálkodására vezethető vissza. „A nemzetek tanítója" fő feladataként a Sárospataki Református Kollégium oktatásának korszerűsítését és átszervezését kapta meghívóitól, Lorántffy Zsuzsannától és fiától, Rákóczi Zsigmondtól. E célok elérésére Európa egyik legmodernebb pedagógiai programját valósította meg. Patakon írt írásaiból olvashatunk az iskola megreformálásáról (Comenius, 1652a[2], 1962a[3], 1962b[4], 1962c[5],1962e[6]), új oktatási módszerek és elvek bevezetéséről (Comenius, 1959)[7]; arról, hogy a diákok számára erkölcsi szabályokat és magatartási útmutatót dolgozott ki (Comenius, 1962d)[8]; átszervezte az iskolai életet (napirend); tankönyveket írt (Comenius, 1653)[9] és módszertani útmutatást adott a tanároknak. Egyetemi hallgatóink már a tanulmányaik kezdetén megismerkednek munkásságával „A nevelés elméleti és történeti kérdései" című kurzuson, majd a különböző módszertani/tantárgy-pedagógiai órákon elmélyítik tudásukat, a szakmai gyakorlatokon pedig megtanulják alkalmazni a hagyományos és modern didaktikai elveket és módszereket.

Comenius szellemi örökségének feltárása, tudatosítása és mai hasznosítása a célja a Magyar Comenius Társaságnak (1986), amely 40 évvel ezelőtt alakult meg a sárospataki Comenius Tanítóképző Főiskola dísztermében. Bázisintézménye az 1857-ben alakult önálló tanítóképző intézet és mindenkori jogutódjai, tehát jelenleg az Egyetem. Elnökségének és tagságának jelentős része ma az Egyetem oktatója. A Társaság 1987 óta szervez tudományos konferenciákat, és ezekbe az egyetemi oktatókat és hallgatókat is bevonja; az előadásokból pedig a *Bibliotheca Comeniana* sorozatban tudományos évkönyv készül (eddig 25 kötet), amely szakirodalomként jelenik meg a pedagógus- és bölcsészképzésben. A Társaság 2025-ben rendhagyó programot szervezett Comenius sárospataki székfoglaló beszéde elhangzásának 375. évfordulója alkalmából. A sárospataki közép- és felsőoktatási intézmények vezetőivel szervezett oktatási kerekasztalt, amelyen az oktatás helyzetéről és perspektíváiról beszélgettek a résztvevők, akik közül három köznevelési intézmény vezetője[10] a pataki tanítóképzőben szerzett diplomát.

2. MŰHELYMUNKA ÉS PARTNERINTÉZMÉNYI FEJLESZTÉSEK

A sárospataki pedagógusképzés karakterét a comeniusi hagyományok mellett a folyamatos szakmai megújulás és az innováció is meghatározza. 2021-ben, a sárospataki óvodapedagógus-képzés 50 éves jubileumának évében a pedagógusképzésben résztvevő oktatók megalakították az Óvodapedagógus Mentor Műhelyt. Ennek célja az Egyetem és a szakmai gyakorlatot biztosító óvodák közötti együttműködés és egységes szakmai szemlélet erősítése, ezáltal az óvodapedagógus-hallgatók minőségi

képzésének támogatása. A műhely az egyetemi oktatók és a gyakorlatvezető mentorpedagógusok közös szakmai fórumaként működik, amelyben az elméleti tudás és az óvodai gyakorlat közvetlenül találkozik.

A megvalósult interaktív alkotóműhelyek jellemzően óvodai környezetben – Sárospataki Carolina Óvoda és Bölcsőde; Sátoraljaújhelyi Hétszínvirág Óvoda, Szlovák és Német Nemzetiségi Óvoda, Bölcsőde; Cigándi Tündérkert Óvoda és Bölcsőde – olyan aktuális pedagógiai területeket érintettek, mint az egészségfejlesztő testmozgás – mozgásos játékok, az óvodások és a kortárs gyermekirodalom, az anyanyelvi fejlesztés, a fenntarthatóságra nevelés, a zenei nevelés, a hagyományápolás és a játékos korai idegennyelv-tanulás. A mentorműhely fontos eleme a hallgatók szakmai gyakorlatának nyomon követése is: az egyetemi oktatók a 2024/2025-ös tanévtől felélesztették azt az egykori tanítóképzős hagyományt, hogy személyesen részt vesznek a végzős hallgatók külső gyakorlóhelyeken zajló záróvizsgáin, ezzel is erősítve az Egyetem, a mentorok és az óvodák szakmai kapcsolatát.

Az Egyetem 2025-től bázisóvoda pályázatot ír ki (folyamatosan) azzal a céllal, hogy bázisóvoda-hálózatot építsen ki. Ez tulajdonképpen az Óvodapedagógus Mentor Műhelyben már kialakított együttműködés intézményesítését és magasabb szintre emelését jelenti. 2026. január 29-én együttműködési megállapodásokat kötött az Egyetem az alapító intézményekkel (16 óvoda), amelyeknek vezetői ünnepélyes ceremónia keretében átvették a „Tokaj-Hegyalja Egyetem bázisóvodája" táblát. A hálózat tagjai által szervezett szakmai programokon az oktatók, a gyakorlatvezető mentorok és a hallgatók megosztják egymással a tudásukat, gyakorlatukat. Például 2026 januárjában Dr. Lívják Emília egyetemi docens és Tóth Dóra, a Nyírteleki Kastélykert Óvoda és Bölcsőde igazgatója tartott előadást és kiscsoportos műhelyfoglalkozást a projektmódszer hatékony alkalmazásáról az óvodában. A programot követően a hallgatók az „Óvodapedagógia" és a „Nyelvi-kommunikációs nevelés és módszertana" kurzusokon projektfeladatot készítettek, tehát ismereteiket rögtön gyakorlati feladatba ágyazottan alkalmazták.

2024 novemberében a Comenius Intézet tizenegy oktatója egyfajta szellemi ernyőként, innovációs platformként megalakította a Pataki Pedagógusképző Műhelyt. Abból a felismerésből indultak ki, hogy a 21. századi társadalmi változások új pedagógusszerepet, új tanulási formákat és innovatív megoldásokat követelnek. A műhelymunka rendszerint egy egyetemi oktató által felvetett szakmai problémából indul ki, amelyre reflektálnak a pedagógusképzésben résztvevő oktatók, köztük a szakmai gyakorlatért felelős oktatók is, és ebbe az interakcióba bekapcsolódnak a gyakorlóhelyek meghívott mentorpedagógusai is. A műhely tagjai előadásokat, műhelyfoglalkozásokat is tartanak meghívásra, például az Egyetem szakmai gyakorlóhelyeként is működő Sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskolában, az Oktatási Hivatal bázisiskolájában szervezett szakmai programokon.

Az Egyetem számos együttműködést köt és működtet a pedagógusképzéshez kapcsolódóan. Ezek közül itt most azokat emeljük ki, amelyek az óvodai nevelő mint új,

technikusi szintű szakmához – 2023-ban került be a magyar szakképzési rendszerbe, 2024-től indult – kapcsolódnak. Régiónkból (Észak-Magyarország) négy középfokú intézmény[11] kezdeményezte az együttműködést az Egyetemmel. Ennek keretében kidolgoztuk az óvodai nevelő → óvodapedagógus BA továbbtanulási útvonalat kreditbeszámítással, pályaorientációval és akár közös mentorműhely-programokkal. Az intézmények közötti szakmai párbeszéd rendszeres, hagyománnyá vált, hogy az alkalmassági vizsgát vezető egyetemi oktatókat meghívják a technikusképzésre felvételizők alkalmassági vizsgájára, valamint a diákok tanáraik kíséretében részt vesznek az egyetemi nyílt napokon, amennyiben pedig tanáruk a PatakNet hálózat tagja, élményfoglalkozáson is részt vesznek, például „Pataki diák leszek!" – városismereti és várostörténeti vetélkedő (2025); „Okosan a pénzzel – A tudatos döntések ereje a mindennapokban" (2026).

Az említett két egymásra épülő hálózati elem 2024 óta kiegészül egy harmadikkal, az imént említett PatakNet partneriskolai hálózattal, amelybe a PatakNet partneriskoláiban dolgozó mentor pedagógusok jelentkezhetnek pályázati úton tehetséggondozás céljából, az Egyetem bármelyik képzési területéhez – agrár, bölcsész, gazdasági, informatikai, pedagógusképzés - kapcsolódva. A mentorok a tanulókkal megvalósított konkrét fejlesztési programokra, tanulmányutakra, felkészítő programokra, pályaorientációs eseményekre, könyvek és digitális eszközök beszerzésére, tanórán kívüli foglalkozásokra és PatakNet tudásmegosztó programokra kaphatnak támogatást, amelyek megvalósításához az Egyetem szakmai támogatását és infrastruktúráját is igénybe vehetik. A programok révén az általános és középiskolás diákok számára az Egyetem (oktatók, képzések, infrastruktúra, egyetemi élet) ismertté válik, kialakulhat kötődés, mely a továbbtanulásban teljesedhet ki. A PatakNet indulását követő évben 13 tanuló (7 partner középiskolából), a második évben pedig 19 tanuló választotta a Tokaj-Hegyalja Egyetemet a továbbtanulás helyszínéül. Újabb lehetőségként a 2026/2027-es tanévtől az Egyetem versenyeket hirdet a partneriskolák diákjai számára, és a helyezettek számára intézményi pontot nyújt a felvételi eljárásban, elismerve tudásukat, tehetségüket.

3. KÉPZÉSEK A PATAKI PEDAGÓGUSKÉPZÉSI ÉLETÚT SZOLGÁLATÁBAN - TÉRSÉGI KÜLDETÉS

A pedagógusképzési terület nem tanári alapképzési szakjai [hat szak, 63/2021. (XII. 29.) ITM rendelet] közül a Tokaj-Hegyalja Egyetem négyet lefed, ezzel sajátos, egymásra épülő profilt alkot. Ahogy a fentiekből kirajzolódott, a legnagyobb múlttal a tanítóképzés rendelkezik, ezt követi a több mint fél évszázados óvodapedagógus-képzés (1971 óta), a fiatalabb csecsemő- és kisgyermeknevelő szak (2016 óta), valamint a gyógypedagógus képzés pszichopedagógia szakirányon (2018 óta). A négy szak együtt a születéstől egészen a felnőttkorig lefedi a nevelés, fejlesztés és pedagógiai támogatás életkori spektrumát. A pataki pedagógusképzési életútban a hallgató választhatja meg, hogy mely életkorú gyermekekkel szeretne foglalkozni, és ennek megfelelően választ szakot.

Az Egyetem alapításától kezdve jelenleg is a pedagógusképzés szakjaira járó hallgatók összlétszáma a legmagasabb. A legnépszerűbb kezdettől fogva az óvodapedagógus szak.

Hallgatóink döntő többsége Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében rendelkezik állandó lakhellyel, és a visszajelzések alapján a diplomaszerzést követően az itt található köznevelési intézményekben helyezkedik el pedagógusként. Ezzel az Egyetem hozzájárul a térség társadalmi és gazdasági fejlődéséhez. A beiskolázási stratégia kiválóan működik, 2021 és 2026 között a hallgatói létszám a négyszeresére nőtt, a pedagógusképzésre járók száma megháromszorozódott (FIR-OSAP)[12].

A beiskolázás hatékonysága egymásra épülő pilléreken alapul:

- a partneriskolai hálózat és korai pályaorientáció (PatakNet);
- az együttműködéssel megtámogatott, aktív regionális intézményi kapcsolatrendszer;
- a vonzó és térségspecifikus képzési portfólió és marketing;
- a rugalmas hozzáférés (nappali mellett levelező tagozat, e-learning);
- az intézményi vonzerő (megújult infrastruktúra) és a hallgatói élmény (pl. Gólyatábor, THE Napod, Sportnapok: sárkányhajóverseny a Bodrog folyón, Tengerszem túra, tanulmányi kirándulás a Budapest Bábszínházba, énekkar, Magvető bábcsoport, állatasszisztált pedagógiai foglalkozás Bükkábrányban).

A hallgatói létszámnövekedéssel párhuzamosan a pedagógusképzés négy alapszakján a felvételi ponthatárok is emelkedtek a 2025-ös és 2026-os felvételi eljárás adatainak összehasonlítása alapján. Különösen a tanító és gyógypedagógia szakok pontszámának emelkedése erős. A négy pedagógusképzési szakon a ponthatárok medián változása +32,0% volt.

Az Egyetem pedagógusképzési kínálata nem egymástól elszigetelt szakok halmaza, hanem több szempontból egymásra épülő, egymást kiegészítő képzési rendszer, amely folyamatosan bővül, átjárási és továbbhaladási utak biztosítottak, és a korábbi tanulmányok beszámításával a gyorsított képzés (rövidített képzési idő) is megvalósítható a gyógypedagógia szakon. A pedagógusképzési alapszakokra épül a gyermekkultúra mesterszak koragyermekkori kultúra szakiránnyal, amely 2023 tavasza óta működik az Egyetemen. Tudásbővítés, megújítás céljából szakirányú továbbképzéseket hirdetünk alkalmazott bábjáték; drámapedagógia; gyakorlatvezető mentortanár; gyakorlatvezető mentorpedagógus; gyógytestnevelés az óvodában, iskolában; közoktatásvezetői (2025-ig); család- és gyermekvédelem szakos pedagógus szakon. A 2025/2026-os tanévben a megújított pedagógus-továbbképzés keretében a Nemzeti Közszolgálati Egyetemmel együttműködésben indítottuk a következő képzéseket: A magyar kultúra, mint pedagógiai eszköztár az óvodában; Szakmai szupervízió óvodapedagógusoknak; Élményorientált mozgásfejlesztés az óvodában; Ének, zene, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka az óvodában; A magyar kultúra, mint pedagógiai eszköztár az iskolában; Tanítsunk tanulni! Az 1-4. osztályos integrált magyar nyelv és irodalom tanítása a 2020-as NAT szellemében; Szakmai szupervízió tanítóknak; Szemléletváltás a környezetismeret tanításában (A kisiskolások természettudományos gondolkodásának fejlesztése); Élmény és/vagy tanulás? A különböző típusú szövegek (szépirodalmi, ismerettartalmú) feldolgozásának interaktív technikái az általános iskola alsó tagozatán; LEGO eszközökkel támogatott konstruktív pedagógiai

módszerek a matematika oktatásban (blended képzés); A SakkTesi, mint innovatív mozgásfejlesztő program az 1-4. évfolyamon tanítók számára; Óvodáskorú gyermekek komplex fejlesztése a Sakkpalota programmal. A tanító diplomával rendelkező jelentkezők igényei alapján rendszeresen indítunk részismereti képzéseket a választott műveltségi területeken. Szintén indítjuk a részismereti képzést azok számára, akiknek az Oktatási Hivatal előírja a magyar nyelv és irodalom műveltségi területen módszertani/tantárgy-pedagógiai ismeretek elsajátítását pedagógusképzési területen szerzett szakképzettségük elismeréséhez.

3. GYAKORLATORIENTÁLT KÉPZÉSI KULTÚRA

Az Egyetem alapítását követően átfogó tantervi modernizációt végeztünk. Ennek kettős célja volt. Egyrészt belső igény fogalmazódott meg az önálló profil kialakítására, hiszen a szakok még a jogelőd intézmény, az Eszterházy Károly Egyetem Sárospataki Comenius Campusának tantervei alapján működtek. Másrészt 2021-ben önálló rendeleti szabályozásba került a pedagógusképzés képzési és kimeneti követelménye [63/2021. (XII. 29.) ITM rendelet]. A pedagóguskompetenciában hangsúlyosabb lett az egyéni fejlődési utakhoz igazodó pedagógia, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlődése, szükséglete, a kora gyermekkori intervenció, a család- és gyermekvédelmi, gyermekjogi ismeretek, a családokkal való professzionális együttműködés, a digitális eszközök pedagógiai alkalmazása, a reflektív pedagógusi működés, a szakmai innovációra való képesség, a szakmai autonómia és felelősség, a más szakemberekkel való együttműködés és a gyakorlatorientáltság. Az új követelményrendszernek megfelelően, valamint a szűkebb és tágabb környezetünkben felmerülő szakmai igényeknek (stakeholderek bevonása) megfelelően tanterveinket azóta is évente felülvizsgáljuk és megújítjuk. 2026-ban az óvodapedagógus szakos tantervet jelentős mértékben átdolgoztuk azzal a céllal, hogy erőteljesebbé váljon az egymásra épülő szakmai képzés (több féléven átívelő tantárgysorozatok), valamint olyan új ismeretkörök is kapjanak helyet benne, mint az integrált, inkluzív nevelés, a gyermek- és gyógytestnevelés, illetve a környezeti nevelés. Mindegyik speciális szakmai ismeretkör 32 kredites és szakmai gyakorlattal zárul.

A szakmai gyakorlat minden félévben jelen van a csecsemő- és kisgyermeknevelő, az óvodapedagógus és a tanító szakokon. Egyéni és csoportos gyakorlat keretében zajlik, magas óraszámban, szakmai gyakorlati útmutatóval szabályozott rendben. A szakmai gyakorlatért felelős oktatók gyakorlatokon való személyes jelenléte, ellenőrző és értékelő tevékenysége biztosítja a hatékonyságot, eredményességet. A módszertant és tantárgy-pedagógiákat oktató tanárok is részt vesznek alkalmanként a gyakorlatokon, és megtekintik a hallgatók tevékenységét, szakmai hozzászólásaikkal támogatják a hallgatók és a mentorok munkáját. Jó gyakorlat, hogy a szemeszterek végén szakmai gyakorlati beszámolót (prezentáció) szerveznek a gyakorlatért felelős oktatók a hallgatók számára, amelyek nyitottak a mentorok és az oktatók számára is. Ezeken az alkalmakon intenzív szakmai diskurzus zajlik, mely jelentős mértékben hozzájárul a hallgatók szakmai fejlődéséhez.

4. INTÉZETI KUTATÁSOK, TUDOMÁNYOS ÉS SZAKMAI RENDEZVÉNYEK

Az intézeti kutatások a pedagógusképzés, a neveléstudomány, a kulturális örökség, a nyelv és művészet, a természettudomány, valamint a regionális történet összekapcsolására épülnek. A programok közül kiemelkedik az európai szellemi áramlatok és a Kárpát-medence írott örökségének feltárása, az Iskolavárosok Kutatási Program, továbbá Tokaj-Hegyalja művelődés- és társadalomtörténetének vizsgálata. A Sárospataki Pedagógiai Füzetek 2020-as évekbeli kötetei (29-35. kötetek) a kutatás pedagógusképzési irányát is kirajzolják, hiszen az örökség és megújulás, az óvodai tervezés és fejlesztés, a reziliencia, a pedagógusszemélyiség, az inklúzió, a szövegértés, a gyermekkori kutatások és a hagyományápolás egyaránt megjelenik bennük. Az eredmények konferenciákon, szakmai műhelyeken, könyvbemutatókon és partnerintézményi programokon jutnak el a pedagógusokhoz, így a kutatás közvetlenül kapcsolódik a képzés és a köznevelési gyakorlat fejlesztéséhez. (https://unithe.hu/kutatasok)

Jó gyakorlatunk a 2017-től kétévente megrendezett Iskola a határon neveléstudományi és nevelés-lélektani konferenciasorozat, amelynek előadásaiból konferenciakötetet jelentetünk meg a Sárospataki Pedagógiai Füzetekben. Az V. Iskola a határon konferenciát a sárospataki tanítóképzés 170. évfordulója tiszteletére 2027-ben rendezzük meg. Az intézet új kutatási területéhez kapcsolódik a Digitális nemzedék és a képregény címmel szervezett konferencia (2025), amely a képregényt a populáris kultúra perifériku műfaja helyett összetett kulturális és pedagógiai médiumként vizsgálta. Az előadások a médium történeti és dinamikus identitását, mediális kölcsönhatásait, emlékezetpolitikai szerepét, oktatási alkalmazását és társadalmi érzékenyítő lehetőségeit mutatták be, erősítve a hazai képregénykutatás intézményesülését.

Az intézeti kutatási profil erősítését szolgálja a Tokaj-Hegyalja Egyetemhez kapcsolódó regionális MTA–MAB Társadalmi Esélykiegyenlítés és Pedagógiai Innováció Munkabizottság (2026). A testület az oktatási hátrányok mérséklését, az inkluzív nevelést és az innovatív pedagógiai gyakorlatok vizsgálatát állítja középpontba. Kutatási programokkal, konferenciákkal, szakmai műhelyekkel és publikációkkal kapcsolja össze a tudományt, a köznevelési gyakorlatot és az oktatáspolitikai párbeszédet.

5. NEMZETKÖZI BRUNSZVIK-PROJEKT

A Brunszvik Teréz születésének 250. évfordulójához kapcsolódó nemzetközi programsorozatot a Tokaj-Hegyalja Egyetem koordinálta az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság és a Magyar Női Unió támogatásával, a Martonvásáron alapított Brunszvik Teréz 250 Emlékbizottsággal együttműködésben. A 2025-ben megvalósult rendezvények tudományos konferenciákat, óvodai és hallgatói műhelyeket, művészeti eseményeket (színházi előadás, filmbemutató, koncert), történelmi sétákat és többnyelvű

vándorkiállítást kapcsoltak össze. A Tokaj-Hegyalja Egyetem a Brunszvik-projekt számára önálló kommunikációs platformot hozott létre, amelynek elérhetősége: https://brunszvik.com/. A vándorkiállítás és kísérőprogramjai Sárospatakon, Budapesten, Bécsben, Komáromban, Eperjesen és Kijevben, továbbá a baden-württembergi magyar óvodák közösségeiben is megjelentek. A rendezvények Brunszvik örökségét európai összefüggésbe helyezték, párbeszédet teremtettek a kisgyermekkori nevelés mai kérdéseiről, és erősítették az egyetemek, óvodák, kulturális intézmények, külképviseletek, hallgatók és pedagógusok közötti szakmai kapcsolatokat.

6. HALLGATÓI KUTATÓMUNKA

Az egyetemi tehetséggondozás a hallgatókat fokozatosan vezeti be az önálló kutatásba. A hallgatók a kutatási probléma pontos megfogalmazásától a szakirodalom feldolgozásán és a módszerek kiválasztásán át az eredmények tudományos bemutatásáig megismerik a kutatói munka teljes folyamatát. Ezt egészíti ki az Egyetemi Kutatói Ösztöndíjprogram (EKÖP) rendszere, az oktatói mentorálás, a demonstrátori tevékenység, a szakmai műhelymunka, valamint az országos tanítási és tudományos versenyeken való részvétel.

A tehetséggondozás eredményeit a Nemzeti Tehetség Program támogatásával készült, Tehetség – Dialógus – Kutatás című, 2025-ben megjelent kötet teszi láthatóvá, amely a Tokaj-Hegyalja Egyetem 2023–2024. évi tudományos diákköri munkáiból közöl válogatást. A kiadvány több képzési terület hallgatóinak kutatásait fogja össze, így a pedagógusképzés, a gyermekkultúra, a kulturális örökség, a gazdaság- és vállalkozásfejlesztés, az informatika, valamint a szőlészet és borászat nézőpontjai közös tudományos térben jelennek meg. A kötet két nagy tematikus egysége Tokaj-Hegyalja örökségét és innovációs lehetőségeit, illetve a 20–21. századi nevelés és oktatás kérdéseit vizsgálja.

A tanulmányok témái a Rákóczi-hagyaték térségfejlesztő szerepétől, a tokaji borvidék gazdasági és kulturális értékein, a sárospataki gyógyvíz fenntartható hasznosításán és a drónhálózatokon át az óvodai fenntarthatóságra nevelésig, az olvasóvá nevelésig és a differenciált fejlesztésig terjednek. Megjelenik bennük a határon túli magyar identitás, a roma társadalom és kultúra, a többszörös intelligencia elmélete, valamint a Tanítsunk Magyarországért program hatásvizsgálata is. A témák sokfélesége mellett közös sajátosság a helyi és regionális problémák iránti érzékenység, az elméleti tájékozottság, az empirikus módszerek alkalmazása és a gyakorlati hasznosíthatóság keresése.

A 2023-ban és 2024-ben megrendezett intézményi TDK-konferenciák a hallgatói eredmények nyilvános megvitatásának fórumai voltak. A kötetben bemutatott témavezetői életutak azt is jelzik, hogy a kutatásba való bekapcsolódást több tudományterületet átfogó mentorhálózat segíti. A hallgatói kutatómunka így nem különálló tanulmányi feladat, hanem a képzés, az intézeti kutatások és a térségi szakmai kapcsolatok találkozási pontja. Eredményei TDK- és szakdolgozatokban, konferen-

cia-előadásokban, ösztöndíjas projektekben, publikációkban és OTDK-sikerekben hasznosulnak, miközben tudományos utánpótlást és reflektív, innovációra nyitott szakembereket nevelnek.

7. AZ EMBERIESSÉG MŰHELYE

A Comenius Intézet névadójának sárospataki célkitűzése az volt, hogy „ez az iskola az kezdjen lenni, amivé igazán kell az összesnek lennie, az emberiesség műhelyévé…" és „magán kívül a fényt messze szóró" (Kováts, 2025: 110)[13].
Ezt a kettős küldetést hangsúlyozta a Tokaj-Hegyalja Egyetem megalapításakor Kováts Dániel, a sárospataki tanítóképző ny. főiskolai tanára, a Tokaj-Hegyalja Egyetem címzetes egyetemi tanára: a falakon belüli fő feladat az emberiesség műhelyét működtetni, valamint „kitárni az ablakot és a kaput: hadd járja át a termeket a való élet friss levegője, illetve hadd sugározzon ki e műhelyéltető szellemi energiákat a tágabb világba!" (i. h.).

A kettős küldetés sikerét a nyitottsággal kapcsolta össze Újszászy Kálmán, a Sárospataki Református Főiskola Tanítóképző Intézetének vallástanára, majd a Teológiai Akadémia filozófiatanára: „Csak nyitottsággal indulhattak el innen a peregrinációra a diákok…" (i. h.)

Az emberiesség műhelyét ma a Tokaj-Hegyalja Egyetem Comenius Intézetében olyan pedagógusképző és szakmai közösségként értelmezzük és működtetjük, amely a pedagógusi hivatás emberi oldalát állítja középpontba. A pedagógusjelöltek személyisége a tudás, az emberség és a cselekvő bölcsesség egységében formálódik, az oktatókkal, gyerekekkel, családokkal, pedagógusokkal, helyi közösségekkel való találkozások, közös cselekvések révén. Műhelyünk nyitott szellemi tér, célunk, hogy az itt születő tudás, emberség, pedagógiai innováció és felelős cselekvés jusson el a köznevelési intézményekbe, a családokhoz, a helyi közösségekhez és a szakmai nyilvánossághoz.

JEGYZETEK:

[1] COMENIUS, Johannes Amos (1652b): De cultura ingeniorum oratio. Habita in Scholae Patakinae auditorio majori 24. Novembris anno 1650. In: Primitiae laborum scholasticorum in illustri Patakino gymnasio. Sárospatak.

[2] COMENIUS, Johannes Amos (1652a): Primitiae laborum scholasticorum in illustri Patakino gymnasio, annis 1650 et 1651. Sárospatak. [RMK II. 772; RMNY III. 2433.]

[3] COMENIUS, Johannes Amos (1962a): A lelki tehetségek kimüveléséről. Ford. Ollé István. In: Kovács Endre (összeáll.): Comenius Magyarországon. Comenius Sárospatakon írt műveiből. Tankönyvkiadó, Budapest, 77–108. p.

[4] COMENIUS, Johannes Amos (1962b): A nagyfényű Pataki Iskola tervezete. Ford. Kováts Gyula. In: Kovács Endre (összeáll.): Comenius Magyarországon. Comenius Sárospatakon írt műveiből. Tankönyvkiadó, Budapest, 74–76. p.

[5] COMENIUS, Johannes Amos (1962c): A Panszofikus Iskola tervezete. Ford. Szetey András. In: Kovács Endre (összeáll.): Comenius Magyarországon. Comenius Sárospatakon írt műveiből. Tankönyvkiadó, Budapest, 120–153. p.

[6] COMENIUS, Johannes Amos (1962e): A nemzet boldogsága. Ford. Kováts Gyula. In: Kovács Endre (összeáll.): Comenius Magyarországon. Comenius Sárospatakon írt műveiből. Tankönyvkiadó, Budapest, 353–382. p.

[7] COMENIUS, Johannes Amos (1959): A látható világ. Orbis sensualium pictus. Az 1669-ben megjelent háromnyelvű kiadás magyar szövege alapján és fametszeteivel közzétette, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Geréb György. Magyar Helikon, Budapest.

[8] COMENIUS, Johannes Amos (1962d): Erkölcsi szabályok az ifjúság számára. Ford. Kováts Gyula. In: Kovács Endre (összeáll.): Comenius Magyarországon. Comenius Sárospatakon írt műveiből. Tankönyvkiadó, Budapest, 285–295. p.

[9] COMENIUS, Johannes Amos (1653): Vestibuli et Januae linguarum lucidarium, hoc est Nomenclatura rerum ad autopsian deducta. Sárospatak. [RMNY III. 2484.]

[10] Dr. Téglás Zsolt PhD, a Vay Miklós Református Technikum, Szakképző Iskola és Diákotthon igazgatója, a Tokaj-Hegyalja Egyetem egyetemi docense; a csecsemő- és kisgyermeknevelő szak szakfelelőse; Koleszár Gábor, a Sárospataki Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium főigazgatója; Oláh Gábor, a Sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola főigazgatója, a Tokaj-Hegyalja Egyetem óraadója.

[11] Eötvös József Református Oktatási Központ (Heves), Irinyi János Református Oktatási Központ (Kazincbarcika), Miskolci SZC Baross Gábor Üzleti és Közlekedési Technikum, Szent János Görögkatolikus Gimnázium, Szakgimnázium, Technikum, Kollégium és Óvoda (Edelény).

[12] FIR - OSAP = Felsőoktatási Információs Rendszer Országos Statisztikai Adatfelvételi Program. https://firstat.oh.gov.hu/ (2026. 09. 27.)

[13] Kováts, D. (2025). „Humanitatis Officina" – Tokaj-Hegyalja Egyetem – Tapasztalat- és álomátadás. In: Toma Kornélia (szerk.), Tudástranszfer a változó világban (Bibliotheca Comeniana 25, pp. 109–114). Magyar Comenius Társaság.